

Lublin, 11.01.2023

dr hab. Marek Piwowarczyk, prof. KUL
Wydział Filozofii KUL

**Opinia na temat poprawionej rozprawy doktorskiej o. Michała A. Borka OFM
„Emergentism and the Process Philosophy of Alfred North Whitehead”, Kraków 2022,
201 ss.**

Moja recenzja pierwszej wersji rozprawy kończyła się konkluzją negatywną. Zarzucałem autorowi szereg błędów warsztatowych (dotyczących języka i aparatu krytycznego), kompozycyjnych (dotyczących struktury rozprawy), merytorycznych (dotyczących treści filozofii Whiteheada oraz dotyczących pojęć właściwych dla emergentyzmu, np. pojęcia superweniencji). Wskazywałem, że znaczne części rozprawy stanowią parafrazę prac innych autorów (doktorant dawał jednak przypisy do tych fragmentów, więc nie było mowy o plagiacie), stąd uznałem, że badania o. Michała Borka są jeszcze niesamodzielne. Uważałem, że rozprawa nie może zostać poprawiona, lecz musi być napisana od nowa.

Komisja doktorska poparła wniosek drugiego recenzenta, ks. prof. Michała Hellera, aby skierować pracę do korekty językowej.

Autor rozprawy poprawił nie tylko jej język, ale również zmienił jej strukturę, poprawił aparat krytyczny, poprawił błędy merytoryczne wskazane w mojej recenzji, zasygnalizował wątki, które w moim przekonaniu powinny być poddane dokładnej analizie, aby móc potem dyskutować kwestię ewentualnego emergentyzmu w filozofii procesu, w wielu miejscach w tekście głównym podkreślił swą zależność od innych autorów.

Obecnie nie mam zastrzeżeń do języka, kompozycji i aparatu krytycznego rozprawy. Rozdział drugi został gruntownie przeredagowany, tak, że w tej chwili może uchodzić za rekonstrukcję metafizyki Whiteheada zorientowaną na główny temat pracy. Niemniej, autor w rozdziale pierwszym, drugim, trzecim i częściowo czwartym nadal bazuje na badaniach innych filozofów (prawie cała treść wersji poprawionej zaczerpnięta została z wersji pierwotnej). Z drugiej strony nie można nie zauważyć, że rozdział drugi, po reorganizacji, jest pod względem samodzielności wyводу lepszy w porównaniu z pierwszą wersją. Przyjmuję również argument sformułowany przez ks. prof. Michała Hellera, że jeśli idzie o rozdział pierwszy, to „[p]ewnego rodzaju podręcznikowy charakter tego rozdziału i metoda zestawiania poglądów różnych autorów są uzasadnione tym, że ma to być tylko «pojęciowe wprowadzenie» do właściwego tematu”. Nadal jednak uważam, że rozdział trzeci jest niepotrzebny (a przynajmniej ok. połowa jego treści) i nadal uważam, że o. Borek powinien zaprezentować dokładniejsze analizy w rozdziale czwartym, wykraczające o wiele dalej poza rozważania Johna Lango. Nie jestem też usatysfakcjonowany faktem, że, jak wyżej wspomniałem, kluczowe dla rozprawy wątki zostały w rozdziale drugim tylko zasygnalizowane.

Konkludując: wciąż sędzę, że recenzowana rozprawa nie jest dobra, niemniej, w obecnej postaci jest akceptowalna i może stanowić podstawę do dalszych etapów postępowania. Wnioskuje zatem, aby o. Michał Borek został do nich dopuszczony.